

Роганова Г.О. (м. Краматорськ, ДДМА)

МОДЕЛЮВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА В СВІТІ ТЕОРІЇ КОНТРАКТІВ

У сучасних умовах господарювання стійке та успішне функціонування підприємств значною мірою залежить від організації ефективної системи управління грошовими потоками. При цьому мінливі ринкові відносини в Україні вимагають розробки новітніх підходів до управління грошовими потоками суб'єктів господарювання на базі досягнень сучасної економічної теорії. Кількісна і якісна характеристика грошових потоків підприємства обумовлюється його особливостями: розміром, організаційно-правою формою, галузевою приналежністю тощо, а також станом зовнішнього середовища. Тому управління грошовими потоками підприємства можливо розглядати з позиції теорії контрактів [1; 2].

Метою доповіді є адаптація теорії контрактів до управління грошовими потоками підприємства. Для досягнення поставленої мети необхідно: ідентифікувати і систематизувати контракти, які приводять до руху грошових коштів; з'ясувати природність невизначеності грошових потоків, дослідити вплив способів організації на рух грошових коштів; виконати моделювання управління грошовими потоками залежно від типу контрактної угоди.

Розглядаючи механізм управління грошовими потоками в контексті теорії контрактів доцільно ввести поняття «грошовий контракт», під яким слід розуміти добровільну угоду між сторонами, яка гарантує поставку товару або послуги за умов виникнення руху грошових коштів. Укладаючи грошовий контракт, економічні агенти покладаються на можливість використання формальної техніки для дозволу ймовірних конфліктів та суперечок між ними відносно формування, розподілу та використання грошових потоків, а також на можливість державного регулювання виконання грошових зобов'язань, зафіксованих у цьому контракті.

З точки зору контрактного права розрізняють класичні контракти, неокласичні контракти та контракти, що передбачають утримання від ряду дій. Дослідження грошових контрактів в контексті теорії організацій доцільно згрупувати на три основних напрямки, за якими можна класифікувати грошові контракти:

- моделювання способів організації розподілу грошових потоків між незалежними агентами через безперервну адаптацію цін, тобто управління класичними грошовими контрактами зі сильними стимулами в умовах ринку;

- вивчення грошових контрактів, рішення відносно яких приймаються економічними агентами спільно, з попередньою координацією цих дій, тобто грошових контрактів із середніми стимулами, які передбачають утримання від ряду дій та формуються в рамках інтегрованих структур або «ієрархій»;

- дослідження грошових контрактах між партнерами, які залишаються конкурентами в одних сферах діяльності, тоді як в інших - координують свої дії за допомогою формальних відносин, тобто дослідження неокласичних грошових контрактів гібридних форм, які характеризуються слабкими стимулами.

Моделювання вибору грошової контрактної угоди в світі теорій контрактів і організацій наведено на малюнку 1. Також сторони контракту можуть вибирати між гарантованим і гнучким контрактом. Трансакції, що вимагають здійснення масивних специфічних інвестицій, характерних для промислових підприємств, спричиняють вибір гарантованих контрактів. При високій невизначеності зовнішнього середовища потрібні гнучкі контракти.

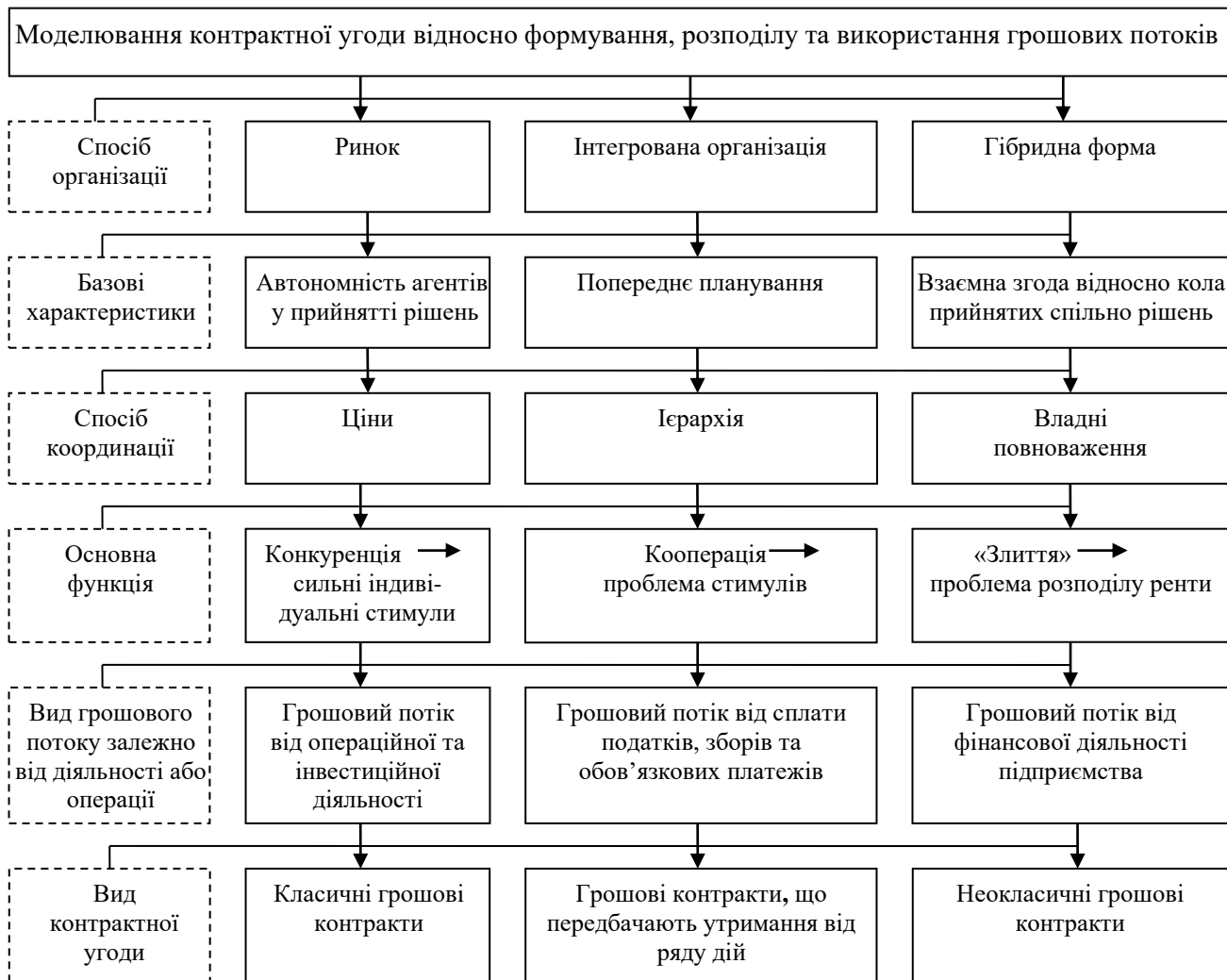

Рисунок 1 - Моделювання грошових контрактів

Розмаїтість угод потребує відповідних способів організації діяльності економічних агентів. З точки зору теорії організацій виділяють три способи організації: ринки; інтегровані організації або ієрархії; гібридні форми. Якщо припустити, що економічні агенти «прораховують» свої рішення, розглянута модель означає, що під впливом конкуренції агенти постійно шукають найбільш адекватну структуру, тобто структуру, що відповідає атрибутам трансакції, тому й сприятлива зведенню трансакційних витрат до мінімуму.

Наведені характеристики управління грошовими потоками моделюванням контрактних відносин показують, що формування універсальної моделі контрактації можливо в теорії, але на практиці агенти зіштовхуються з рядом труднощів. До них доречно віднести невизначеність зовнішнього середовища, складність оцінки повноти контракту, неможливість вимірювання результатів угоди заздалегідь, передбачення ймовірних конфліктів, що можуть призвести до збільшення трансакційних витрат. Але сам факт існування теоретичних моделей контрактації дає можливість висувати гіпотези відносно зв'язків між окремими властивостями реальних контрактів і умовами, в яких вони укладаються. Для цього потрібне подальше дослідження взаємозв'язку між інститутами, управлінськими структурами та грошовими контрактами.

ЛІТЕРАТУРА

- 1 Институциональная экономика: Учебник / Под общ. ред. А.Олейника. - М.: ИНФРА-М, 2005. - 704 с.
- 2 Тамбовцев В.Л. Введение в экономическую теорию контрактов: Учеб. пособие. - М.: ИНФРА-М, 2004. - 144 с.